

залеђе је незнатно, или скоро не игра никакву улогу. Ове луке имају слаб саобраћај, и служе локалним интересима. У другу групу долазе оне луке, код којих добра, која се увезу, не иду изван ближе околине; из ове ближе околине добра се и извозе. У ову групу долазе оне луке, које су уједно и велики градови, и које поморским путем добијају намирнице за своје становништво, као и сировине за своје фабрике. Трећој групи припадају оне луке на „ваневропским“ континентима, у којима се добра, која се довозе, не троше и не обрађују, и мало уносе у залеђе. У овим лукама добра се прибирају и из даљих области, да се поморским путем извезу у Европу. А добра која долазе из Европе разносе из ових лука у разним правцима. Представници су ове групе: Занзибар, Батавија и Сингапур. Најмногобројније су оне луке, чији привредни задаци зависе од особина залеђа. При томе није од значаја величина залеђа, већ његова продуктивна и консумтивна моћ. Неке од ових лука извозе или увозе само један производ, као Кардиф угаљ, Нарвик руде, Рангун пиринач и т. д.; то су специјалне луке. У другим лукама извоз и увоз се састоји од разноврсних предмета, али обично неки производ при томе преовлађује. Светске луке одржавају непосредне везе са свима деловима света, док су велике луке оне, које немају таквих свестраних поморских веза. Светске луке су створиле у своје залеђу врло простране утицајне сфере.

Б. Ж. Милојевић.

Роберто Алмађа о Политичкој Географији.¹ — Алмађа износи најприје мишљења свих најважнијих писаца о овој дисциплини. Почиње са оснивачем Политичке Географије Рацелом, пак прелази на де ла Блаша, Валоа, ученицу Рацелову Американку *Churchill-Semple*, Кјелена, Супана, Дикса, Довеа, Бриана-Валоа и Фебира. Спомиње такођер отпор, на који су наишле Рацелове идеје не само са стране антропогеографа, него и јуриста. На челу ових посљедних стоји Јелинек, који државу сматра творевином историјско-социалном и јуридичком.

Затим наводи своја мишљења о Антропогеографији и дијели је у 5 група.

1. Човјек живи на земљиној површини, али не свуда једнако. У том погледу постоје двојаке разлике: квантитативне и квалитативне. Прве настају због тога, што густоћа становништва није једнака ни хоризонтално, ни вертикално. Те разлике треба утврдити и потражити им узроке. Квалитативне разлике састоје се у томе, што је становништво разних раса. Расне супротности треба испитати само у колико оне потичу од географске околине. Овај први дио зове Алмађа „Еколошком Антропогеографијом“.

2. Борба човјека с природом читује се најприје у насељима, која човјек ствара без обзира на природу или их прилагођује географској околини. Овим се бави посебна дисциплина, коју Њемци зову *Siedlungsgeographie*, а Алмађа *Geografia delle sedi umane*.

3. За свој опстанак искоришћује човјек биљна, животињска и минерална добра земљишта, на којем живи. Ово искоришћавање овиси о физичким приликама (клими, земљишту). У борби против тим приликама може човјек, да знатно и трајно измијени земљину површину. Ово истражује Економска Географија у ужем смислу.

¹ Roberto Almagià: La Geografia Politica. „L'Universo“, anno IV, N. 10.

4. Пошто биљна, животињска и минерална добра нијесу човјеку довољна за издржавање, измјењује он своја добра са добрима сусједног становништва. Зато треба да се проуче комуникације и прометна средства, јер су и они овисни о морфолошким и климатским приликама. Ово поље обрађује Трговачка Географија.

5. Човјек је социално биће, али се људско друштво не разликује само по породици, држави и народности, него и по типу, карактеру, уређењу и т. д. Ове разлике овисе само дјеломично о географској окоolini. Човјек, да уреди друштвену заједницу, може да удешава земљину површину и да на њој утисне трајне трагове, који иначе не постоје. Ово изучава Политичка Географија.

Наравно, овим није речено, да ове групе не захваћају једна у другу, а не треба ни да слиједе увијек наведеним редом.

Алмађа износи даље своје мишљење о Политичкој Географији. Она се бави испитивањем нације и државе. Доста је тешко одредити географски појам нације са физичкога и културно-историјског гледишта. Земљина површина није још цијела раздијељена међу нације. Ради тога је немогућа Политичка Географија на основи нације.

Много је лакше у том погледу с државом. Алмађа прихваћа Рачелову дефиницију, да је држава комад земљине површине и дио човјечанства, који је на њему организован. У тој су дефиницији означена три темељна елемента државе: земљиште, човјек и организација, која држи човјека привезана на земљишту. И ако би ово имао бити главни садржај Политичке Географије, ипак се нација не смије потпуно изгубити с вида, јер су њезини односи са државом нераздрживи.

Одредивши овако задаћу Политичке Географије у најширим контурама, износи аутор у појединости њезин садржај. Он разликује два дијела: статичку и динамичку Политичку Географију.

I. Државу треба проматрати са свих оних гледишта, са којих географ посматра сваки други предмет. У првом реду долази облик, величина и положај, а с тим у вези и границе, јер оне одређују облик, величину и положај неке државе. Затим слиједи структура и то: земљишта (структура физичка), народа (структура демографска и етничка), организације (структура политичка), искоришћавање земљишта (аграрне државе, индустријске и т. д.). На крају требало би обратити пажњу и „кохезији“ т.ј. одношају између државнога центра и појединих дјелова државе као и међусобном одношају ових посљедних. Овај дио зове Алмађа статичком Политичком Географијом.

II. Овим је обрађен само један дио Политичке Географије. Држава је индивидуум, који настаје, развија се, пропада и умире. Узрок су свему овому утицаји, који су везани за географске услове. Ово је предмет другог дијела: динамичке Политичке Географије.

Проучавајући постанак државе треба узети у обзир све оне географске факторе, који га чине могућим или пријече (ријеке, низине, море и т. д.). На темељу ових испитивања дијелимо земљину површину односно стварања државе на активне и пасивне крајеве. Оваква раздиоба тумачи географско распрострањање држава у прошлости и садашњости.

Други степен истраживања обухвата развитак и експанзивност државе. Под развитком разумије Алмађа проширење државе до природних граница, или до мора или до неког хидрографског базена. Узрок оваквог развитка може бити и тежња за усавршавањем структуре: етничке, економске или политичке организације. — Државе се

шире експанзивно, кад теже за присвајањем земљишта, које је удаљено од матице земље и то ради самог земљишта или ради емиграције. Зато је потребито проучавање океана и средоземних мора, јер се преко њих врши експанзивност. — Затим треба проучавати супротан процес: пропадања и умирања држава. Узроци могу бити разни, надошли у току историје (губитак територија, колонија, темеља за економски развитак и т. д.).

Као закључак свега овога требало би испитати, који су елементи, који помажу виталност или опстанак државе. Код држава, које су дуго показале, да имају право на своју виталност, треба се позабавити испитавањем проблема, који могу помоћи, да се виталност одржи и које су природе ти проблеми, да ли економски, јуридички, социални ит.д.

Први би, дакле, дио Политичке Географије имао да испита физиономију и политичку структуру државе, а други начин и границе њезина развитка и преображења у колико су овисни о географским условима. Један дио попуња други, па се исти докази употребљени у првом дијелу могу употребити и у другом, само их треба посматрати са другог гледишта.

На крају износи Алмађа ову дефиницију Политичке Географије: *она је наука, одређена географским факторима, о физиономији државе, њезиној географској сјуктури, њезиним условима за развијање и о њезиној развијаности и распростирању по земљиној површини.*

И. Синдик.

II Међународни антрополошки конгрес у Прагу. — Међународни Антрополошки Институт, са седиштем у Паризу, одредио је Праг као место где се има 1924. г. одржати конгрес тога института. На конгресу нису били заступљени преставници народа т. зв. централних сила, који за сада још не могу бити члановима овога института. Најмногобројније су били заступљени Французи и Пољаци (по 22), остали народи били су престављени знатно мањим бројем (3 Руса, 2 Холанђанина, 2 Енглеза, 2 Југословена, из Швајцарске, Италије, Румуније и Сјед. Држава по 1).

Конгрес је био под заштитом Председника Републике, Г. Масарика, а са почасним чехослов. одбором састављеним од чланова владе, Председника Акад. Наука и ректора Университета.

Конгрес је отворен 14. септембра. Професор Антропологије на Прашком Универзитету, Г. Д-р Матејка предложио је за Председника конгреса Г. Капитана, Париског палеолитичара и генералног секретара Антрополошког Института. Приликом поздравних говора конгрес је поздравио у име наше групе Г. Д-р Н. Жупанић.

Прво предавање на конгресу било је проф. Л. Нидерле-а: „О пореклу чехословачког народа.“ По проф. Нидерле-у постојбина Протословена била је на северу Карпата између Висле и Дњестра. Племена из којих се развио будући чехословачки народ била су негде на западу, највероватније на Висли, поред предака Пољака и Лужичких Венда. Али већ овде било је међу њима извесних говорних разлика и проф. Нидерле сматра да већ из тога доба датирају почеци словачке гране и да је та западнословенска група уједно прелаз ка јужнословенској групи. Када су Словени почели да напуштају своје првобитно станиште, о чему се први трагови показују још у првом добу хришћанства, покренула се и западна група и један њен део населио